

Jonathan Poulsson Potter

Militærstrategi og nasjonsbygging i Vietnam og Afghanistan

Kan politiske ambisjoner som nasjonsbygging minske effektiv militærstrategi? En analyse av militærstrategi og nasjonsbygging under Vietnamkrigen og krigen i Afghanistan

Bacheloroppgave i Statsvitenskap

Veileder: Jo Jakobsen

Mai 2020

Jonathan Poulsson Potter

Militærstrategi og nasjonsbygging i Vietnam og Afghanistan

Kan politiske ambisjoner som nasjonsbygging minske effektiv militærstrategi? En analyse av militærstrategi og nasjonsbygging under Vietnamkrigen og krigen i Afghanistan

Bacheloroppgave i Statsvitenskap
Veileder: Jo Jakobsen
Mai 2020

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

Følgende bacheloroppgave tar for seg en analyse av hva **god militærstrategi er og hvordan politiske ambisjoner, som nasjonsbygging, kan minske effektiviteten av militær maktbruk**. Metodikken *applied history* benyttes for å analysere Vietnamkrigen, som igjen brukes som grunnlag i analysen av krigen i Afghanistan (2001). Vietnam vil bli brukt til å avdekke evt. feiltrinn, som igjen skal brukes som grunnlag i analysen av krigen i Afghanistan - for å kunne påpeke hvorvidt USA har tatt i betraktning lærdommen fra Vietnam. I analysen blir hovedsakelig teori angående effektiv militærstrategi og realisme brukt – førstnevnte for å danne forståelse for hva strategi er og hva det tilsier, deretter realisme for å argumentere for hvorfor politiske ambisjoner som nasjonsbygging kan føre til minsket effektivitet under krigføring.

Oppgavens konklusjon er at feiltrinnene som førte til *mission creep* under Vietnamkrigen var et produkt av tilbakeholdenhet, mens *mission creep* oppsto i Afghanistan som et resultat av overengasjement. Effektiv militærstrategi fant ikke sted i Vietnam, ettersom politiske ambisjoner diktet krigføringen. I Afghanistan derimot ble svært effektiv militærstrategi tatt i bruk, men politiske ambisjoner skygget over den militære suksessen i senere tid. I begge casene konkluderes det videre med at dersom nasjonsbygging ikke er en nødvendighet, kan det ikke rettferdiggjøres -og derfor ikke anses som moralsk. I sum har man utenrikspolitiske ambisjoner som ikke kan forsvares og som minsker/ødelegger effektiviteten av militær maktbruk.

Takk til Jo Jakobsen for engasjement og hjelp under en krevende tid!

Innholdsfortegnelse

1. Introduksjon	1
1.1 Metode.....	1
1.2 Oppgavens og metodens mangler.....	1
1.3 Struktur og litterært grunnlag	2
2. Teori: militærstrategi.....	3
2.1 Hva slags middel er militærmakt?.....	3
Vietnam.....	5
3. Hvorfor ble militærmakt tatt i bruk i Vietnam?.....	5
3.1 Vitale interesser og når ikke-militære midler feiler i å bevare disse.....	5
3.2 Kunne militære midler med rimelighet oppnå målene?.....	7
3.3 Eksempler på dårlig ressursbruk.....	7
4. Mission creep.....	8
5. Nasjonsbygging	9
6. Realismeteori.....	10
6.1 Etikk i realisme.....	10
6.2 Prudence, lesser evil og national interest	11
7. Oppsummering: Hva burde USA ha lært etter Vietnamkrigen?	13
Afghanistan (2001).....	14
8. Waltz om intervensjon	14
9. Klarte USA å unngå de samme feilene i Afghanistan som i Vietnam?.....	15
9.1 Var det USAs ansvar å bygge opp Afghanistan?.....	16
10. Realisme	17
11. Avslutning	18
13. Litteraturliste	20

1. Introduksjon

Til tross for USAs militære kapasitet, kan ikke deres interveneringer i moderne tid anses som komplette suksesser. Det er en selvfølgelighet, som allikevel må understrekes, at krigføring baserer seg på langt mer enn antall tropper, våpen til disposisjon og andre ressurser tilgjengelig. Denne selvfølgeligheten danner grunnlaget for oppgaven og spørsmålet vil bli diskutert med innsikt i det som anses som nøkkelen til å unngå feiltrinn og mission creep; et tydelig definert målhierarki under krigføring. For å kunne understreke viktigheten av et tydelig definert målhierarki, antar derfor denne oppgaven innledningsvis at en umiskjennelig militærstrategi er essensielt under krigføring. Videre er den andre antagelsen at politiske ambisjoner ikke kan kombineres/og eller diktere militær maktbruk under krigføring, da de to midlene er helt forskjellige verktøy. Disse antagelsene danner oppgavens forskningsspørsmål: **Hva er god militærstrategi og minsker politiske ambisjoner effektiviteten av militær maktbruk?**

1.1 Metode

Denne teksten tar i bruk metodikken *applied history*. Metodikken er en voksende disiplin som søker å belyse dagens problemstillinger og valg ved å analysere historiske presedenser og analoger. Ved å gjøre dette danner man perspektiv, stimulerer fantasi, finner mulige ledetråder til hva som kan skje - og kan foreslå mulige intervensjoner og forstå mulige konsekvenser. Det er avgjørende for beslutningstakere og statsmenn å forstå problemet en har foran seg i lys av relevant historie før man tar avgjørelser. Når det er sagt presenterer ikke historien en fasit en kan følge slavisk, men en kan finne konsekvenser som kan sammenlignes med nåtidens situasjoner. Hva som er gunstig å sammenligne er imidlertid opp til hver generasjon. *Applied history* tar også høyde for at forskjeller teller like mye som likheter (Allison, 2017, s. 217-218).

Teksten er også skrevet på et annet vis enn tradisjonelle tekster, hvor man har en klassisk teoridel, begrepsdel og diskusjonsdel. Dette valget er bevisst, da det fremstår som ryddigere å redegjøre, diskutere og introdusere begreper og teori systematisk og i en logisk rekkefølge for å hjelpe leseren underveis.

1.2 Oppgavens og metodens mangler

Som nevnt i redegjørelsen av *applied history*, er ikke metoden en fasit med løsninger, og kan følgelig ikke anses som et perfekt analysemiddel. Det kan imidlertid hevdes at metodikken bøter på dette gjennom samme fokus både på ulikheter som likheter. Dermed tilsier ikke *applied history* en tilnærming basert på like utgangspunkt, da ingen tilfeller kan anses som nøyaktig

like - og derfor ikke presise nok for sammenligninger. En analyse av historiske forgjengere krever også en forståelse av datidens miljø og drivkrefter, og disse kan variere svært mye på kort tid. Når det er sagt tilbyr metodikken et viktig redskap i dannelsen av all forståelse: erfaring. Enten man gjør feiltrinn eller ikke; all kunnskap baserer seg på lærdom – spørsmålet er bare hvorvidt man er villig til å basere kommende valg på denne.

Videre tar teksten for seg krig. Kompleksiteten av temaet kan ikke i de villeste fantasier fanges i en oppgave av et så lite omfang som denne. Det har derfor ikke vært mulig å gå inn på f.eks. prospektteori; et svært nyttig redskap som på individnivå analyserer de kognitive drivkreftene bak aktørers unngåelse av tap som resulterer i risikovillighet (Taliaferro, 2004, s. 181) – tematikk som anses som svært hjelpsomt i forståelsen av *mission creep*.

Det oppgaven forhåpentligvis kan bidra til er å fremme en forståelse av målhierarki, hva slags verktøy militæret er og hvorfor politiske ambisjoner sjeldent er kompatible med verktøyets hensikt.

1.3 Struktur og litterært grunnlag

Opgavens struktur baserer seg på en logisk og historisk rekkefølge og er delt inn i to deler: Vietnam og Afghanistan. Begge casene vil *hovedsakelig* ta for seg teori om militærstrategi og realisme, men redegjørelsen og begrepsforståelsen dannes i analysen av Vietnam. Grunnen til dette er hensikten med metodikken som er tatt i bruk; en tilnærming som skal danne forståelse av tidligere konsekvenser før en blir møtt med nye lignende problemer og utfordringer. I den sammenheng brukes derfor Afghanistan til å belyse evt. likheter og ulikheter som kan støtte oppgavens argumentasjon om hva USA burde ha lært etter Vietnam, som deretter brukes for å besvare oppgavens forskningsspørsmål.

Innledningsvis vil teori om militærstrategi defineres, da militæret var et middel som ble brukt både i Vietnam og Afghanistan. Teorien er rotfestet i Carl Von Clausewitz's verk «On War», et rammeverk som har vært i hyppig bruk gjennom tidene, og som anses som et solid grunnlag for å kunne definere militærstrategi. Teorien vil deretter bli sammenstilt med eksempler fra Vietnamkrigen, for å se om historien og teorien samsvarer. Da dette ikke viser seg å være tilfelle, vil begreper som *mission creep* og *nasjonsbygging* bli definert og diskutert i lys av realisme, for å danne en forståelse av hvorfor politiske ambisjoner som rettferdiggjøres gjennom annet enn politisk suksess ikke kan anses som effektivt eller moralsk. Realismeteorien lener seg på Hans, J. Morgenthau og hans prinsipper for realisme i «Politics Among Nations».

En svært lik struktur vil bli brukt i delen om Afghanistan, men igjen må det understrekes at redegjørelsen foreligger i oppgavens første del om Vietnam. Afghanistan som case vil derfor, i større grad enn Vietnam, være av empirisk art - og fungerer i den sammenheng som oppgavens case: En burde ha basert seg på strategiske lærdommer og tilnærminger til utenrikspolitikk etter Vietnam.

2. Teori: militærstrategi

Strategi former planen for en krig. Denne planen må derfor ha et samsvarende mål for hele den militære handlingen, som igjen skal oppfylle krigføringens endemål; slutten på krigen. Teoretisk skal strategi fastslå planer, belyse ting innad og relasjonene dem imellom. Krig forutsetter evnen til å ta flere ting i betraktning, men utøvelsen av strategi er en svært enkel øvelse. Det betyr derimot ikke at krig ekskluderer aspekter som moral fra teorien. Når strategi grenser mot politisk teori, eller strategi og politisk teori blir to sider av samme sak, så vil de påvirke hverandre i graden av hvor mye eller hvor lite som blir gjort i forhold til gjennomføring og strategiens evne til å oppnå det overordnede målet om å vinne krigen. (Clausewitz, 2006, OF STRATEGY IN GENERAL, kap. 1, avsn. 2)

2.1 Hva slags middel er militærmakt?

Når valget om å involvere militære styrker i en konflikt er tatt, er det viktig å være innforstått med militærets oppgave: å bekjempe motstanderen. «The ultimate military objective of war is the destruction of the enemy's armed forces and his will to fight.» (Summers, 1981, s. 59). Forsvaret er en siste ressurs til disposisjon når andre politiske virkemidler og strategier ikke har effekt, eksempelvis George Kennans kjente *containment* strategi som dikterte store deler av amerikansk strategi under den kalde krigen. Gitt at dette er tilfellet, at militærmakt er siste ressurs som tas i bruk, er forutsetningen manglende suksess i bruken av myk makt. I den sammenheng er det derfor logisk og realistisk å anta at bruken av disse midlene blir nedprioritert eller ikke brukt i det hele tatt, inntil man kan slå fast at de kan benyttes effektivt og reelt. General Douglas MacArthur understreker dette: «the general definition which for many decades has been acceptable was that war was an ultimate process of politics; that when all of the political means failed, we then go to force» (Summers, 1981, s. 60)

Den anerkjente prøyssiske offiseren, Carl von Clausewitz, tar for seg enkle, men elementære mål for krigføring. Disse tre hovedmålene for krig er:

- (i) Å erobre og ødelegge den armerte makten til fienden,
- (ii) å ta i besittelse fiendtlig materiell og andre kilder til styrke og

(iii) å få folkeopinionen på sin side.

(Clausewitz, 1942, kap. 3, avsn. 1)

I første omgang er det tydelig at sistnevnte punkt er politisk. I den sammenheng er det viktig å understreke det faktum at politikk selvfølgelig har sin plass i kriger, og at god strategi selvfølgelig tar høyde for flere faktorer og forstår forhold og relasjoner mellom disse faktorene, som vi har sett i teoridelen om strategi. Poenget ligger imidlertid i rekkefølgen av de politiske målene som skal oppnås. Målhierarkiet under krig burde være - og er, ifølge Clausewitz - å ødelegge motpartens evne og/eller vilje til krigføring, for så å kunne oppnå politiske mål: «Public opinion is won through great victories and the occupation of the enemy's capital» (Clausewitz, 1942, kap. 3, avsn. 4). Prinsippet Clausewitz poengterer finner støtte i historisk empiri. Rapporten «The United States Strategic Bombing Survey Summary Report» oppsummerer bombetoktene over Tyskland under andre verdenskrig på følgende måte:

«The German experience suggests that even a first class military power -- rugged and resilient as Germany was -- cannot live long under full-scale and free exploitation of air weapons over the heart of its territory. [...] Her armies were still in the field. But with the impending collapse of the supporting economy, the indications are convincing that they would have had to cease fighting -- any effective fighting -- within a few months. Germany was mortally wounded.» (U.S Government, 1945, s. 16)

Oppsummeringen av bombetoktene over Tyskland konkluderer i tråd med de to første punktene til Clausewitz, men nevner ikke noe om å vinne folkeopinionen, og det med rette. Til tross for at oppsummeringen ikke baserer seg på strategiteorien som er tatt i bruk i punkt 2., eller Clausewitz's tre generelle prinsipper for krig, er den benyttet for å eksemplifisere viktigheten av konsekvent maktbruk som et middel for tilretteleggelse av politiske mål som f.eks. folkeopinion. Den politiske ambisjonen er målet, middelet for å oppnå målet er krig (Summers, 1981, s. 60) - og den viktigste regelen for å oppfylle punktene er i Clausewitz egne ord «to use our entire forces with the utmost energy» (Clausewitz, 1942, kap. 3, avsn. 5).

Som poengtert i teoridelen; strategi er det som former planen for en krig, og i denne planen må det være samsvar mellom de politiske ambisjonene og hvordan militærmakt skal oppnå disse. Ved å gjøre dette oppnår man hovedmålet med krigføring: å vinne. For å kunne seire benyttes Clausewitz's tre hovedmål for krigføring for å illustrere et svært enkelt, men essensielt, målhierarki under krigføring. Svaret på avsnittets forskningsspørsmål «**Hva slags middel er militærmakt?**» blir da at militærmakt er et middel som tas i bruk for å erobre og ødelegge den

armerte makten til fienden, ved bruk av all makt tilgjengelig, som igjen tilrettelegger for politiske målsettinger. Her kan også tenkes at den militære ødeleggelsen av fienden i seg selv er den politiske ambisjonen i sin helhet.

Vietnam

3. Hvorfor ble militærmakt tatt i bruk i Vietnam?

Kenneth N. Waltz skriver i boken sin «International Security» at USA kun burde intervensjon militært i utlandet hvis tre betingelser oppfylles:

- (i) Når vitale interesser står på spill
- (ii) Når ikke-militære midler ikke kan beskytte disse interessene
- (iii) Når militær maktbruk ved rimelighet kan anses å oppnå målene

(Waltz, 1981, s.49)

Vi kan punktvis gå gjennom disse betingelsene og se om de stemmer i tilfellet Vietnam.

3.1 Vitale interesser og når ikke-militære midler feiler i å bevare disse

Gholz, Press & Sapolsky beskriver den kalde krigen som verdt å kjempe og vinne fra et amerikansk perspektiv. Sovjetisk ekspansjonisme truet amerikanske interesser, da den fremsto som klar til å sluke amerikanske allierte i Europa og Asia (Gholz et al., 1997, s. 5). Dette argumentet er hovedelementet i dominoteorien. Argumentasjonen var et logisk anliggende, som beskrev et scenario hvor flere land i Asia ville falle under kommunistisk kontroll dersom Indokina ble et offer for den sovjet-konstruerte ideologien. Denne argumentasjonen ble senere kjent som dominoteorien – av åpenbare grunner (Kissinger, 2015 s. 297), spesielt når man får år tidligere så forsøk på kommunistisk ekspansjon på den koreanske halvøy og teorien resulterte i amerikansk intervensjon i Vietnam. Teorien ble ikke konstruert for å forklare nazistenes ekspansjonisme under andre verdenskrig, men teorien finner historisk fotfeste der i anvendeligheten sin og kan derfor tjene som et solid grunnlag for militær intervensjon i Vietnam. En kan argumentere for at trusselen ikke bare USA, men verden, sto ovenfor under andre verdenskrig var av en større skala, men rent ideologisk har ikke kommunismen ført til stabilitet og blomstrende samfunn. Kommunisme har de facto vist seg å føre til undertrykkelse, maktmisbruk og menneskelig fortvilelse. Man kan foreta tankeeksperimentet om man heller ville bodd i Nord-Korea, Venezuela eller Kina i motsetning til Norge, Østerrike eller USA. Svaret blir en erkjennelse, ikke et politisk standpunkt. I den sammenheng er derfor ikke dette

et utgangspunkt for en politisk debatt om ideologier, men heller en linje trukket i sanden, i likhet med den USA trakk basert på deres oppfatning av kommunisme under den kalde krigen. Med andre ord er dette et objektivt og rasjonelt skille gjort i politikk. Logikken tilsier, sett fra det amerikanske liberale verdisystemets side, at en ideologi som truer menneskerettigheter, frihet - og derfor amerikanske interesser, måtte møtes med militærmakt. Som utgangspunkt for en intervensjon er dette et plausibelt standpunkt å ta. Kombinert med dominoteorien og dens anvendelighet i tilbakevirkende grad ift kommunistenes ekspansjon i Øst-Europa og Korea, er ikke dette begrunnelse god nok for en offensiv mot kommunismen i Vietnam?

Amerikanske interesser hadde imidlertid blitt bevart ved bruk av andre strategier både før den militære intervensjonen og underveis. Som tidligere nevnt ble George Kennans containment strategi benyttet, en strategi som gikk ut på en konservativ tilnærming til den kommunistiske trusselen USA sto ovenfor, en vanlig form for militært råd ifølge Waltz (Waltz, 1981, s. 49). Kennan anså kommunismen som lite suksessfull basert på mangelen av påviste maktovertakelser, og anså den som en trussel som skulle takles på nasjonalt nivå, ved amerikansk fokus på interne politiske problemer og utdanning av folket om kommunisme - i tillegg til et forberedt og sterkt forsvar klart til bruk (Kennan, 1946, s. 9-10). En slik forståelse dikterte også tilnærmingen i Sør-Vietnam og la grunnlaget for hvordan amerikanerne skulle støtte den sørlige delen av dagens Vietnam.

Til tross for flere administrasjoners adaptasjon av policyen frem til kommunismens fall i 1989, fant en mer aggressiv tilnærming sted i 1962, da antall tropper økte til 9000 stykker, i motsetning til de 800 som hadde blitt utsendt på 1950-tallet. Dette antallet økte betraktelig, spesielt etter attentatet på Ngo Dinh Diem i 1963. Resultatet var 85 000 tropper, inkludert ønsket om å hente ytterligere 175 000 innen slutten av 1965 (History, 2009). Grunnene til at antallet tropper økte er flere, men hensikten i dette avsnittet er å påpeke det faktum at militære styrker ble tatt i bruk i svært stor grad.

Grunnen til at militære midler ble brukt i Vietnam var at amerikanske interesser sto på spill i form av truede allierte og en voksende ideologi som truet det amerikanske verdisystemet. Disse interessene ble forsøkt forsvart ikke bare under Vietnamkrigen, men også den kalde krigen, ved bruk av containment strategi basert på dominoteoriens logiske argumentasjon. Til gjengjeld er Waltz's første kriterier for militær intervensjon oppfylt. Videre viste den konservative tilnærmingen som dikterte startfasen av konflikten seg å være utilstrekkelig for å stoppe spredningen av kommunismen og flere hundretusener av soldater ble sendt til Vietnam for å ta hånd om konflikten – et grep som tas når ikke-militære midler løser problemet. Waltz

sitt andre punkt er dermed også oppfylt (igjen, fokuset ligger på det faktum at tropper ble sendt, den mest åpenbare indikatoren på at ikke-militære midler fungerer).

3.2 Kunne militære midler med rimelighet oppnå målene?

Under Vietnamkrigen ble totalt 6,162,000 tonn med bomber og artilleri sluppet i Indokina, tre ganger så mye som antallet sluppet under andre verdenskrig på 2,150,000 tonn (Miguel & Roland, 2005 s. 2). Til tross for en overveldende statistikk, som ved første øyekast ser ut til å henge i tråd med Clausewitz's fokus på å bruke all makt tilgjengelig, kom ikke USA seirende ut av Vietnamkrigen. Da krigføring selvfølgelig ikke kun måles ut ifra bombetokter og ressurser brukt mot fienden, er følgende ment som et eksempel på at makten og ressursene var tilgjengelig, men fokuset og bruken av ressursene ble brukt lite effektivt. Det er også verdt å nevne at Waltz antageligvis bruker ordet "rimelig", i den forstand at man skal ta i bruk hva som er nødvendig, ikke mer. Denne tankegangen understreker Clausewitz: «A Prince or General who knows exactly how to organise his War according to his object and means, who does neither too little nor too much, gives by that the greatest proof of genius (Clausewitz, 2006, OF STRATEGY IN GENERAL, kap. 1, avsn. 6). Påstanden om at makten og ressursene var tilgjengelig, men ble brukt lite effektivt, er verdt å undersøke.

3.3 Eksempler på dårlig ressursbruk

Amerikansk etterretning la frem et strategisk konsept for Sør-Vietnam i 1962. Deres overordnede plan bestod av tre faser, hvorav alle fasene involverte bruken av militære, politiske, økonomiske og sosiale virkemidler. Planens design var fokusert på opprørsbekjempelse og dens hensikt var følgende: «This plan is designed to eliminate the Viet Cong from successive areas through a progression of steps, and to provide the villages with a security framework and a solid socio – political base to ensure that this elimination is permanent» (Foreign Relations of the United States, 1962, s. 82)

Strategien dokumentet fremhever, som den amerikanske hæren skulle ta i bruk for å oppnå dette målet, inkluderer bl.a. å forsvare vitale installasjoner, beskytte konstruksjonen av strategiske baser og, viktigst av alt, bruken av styrker til å offensivt angripe Viet Cong og selv operere som geriljaer langs infiltrasjonsrutene deres (Foreign Relations of the United States, 1962, s. 86). Kort oppsummert; enkle, fokuserte mål som bruker forsvaret til det det er ment til å gjøre.

Til tross for strategiens mål om å operere fokusert og offensivt, samt bruke forsvaret til riktige formål, lå fokuset og ressursbruken på symptomer av krigen, et fokus som gjenspeilet politiske restriksjoner fra amerikansk side. Dette er argumentasjonen til Harry G. Summers i boken sin

«On Strategy: The Vietnam War in Context». Summers argumenterer for at det var på tide å skifte fokus til en offensiv mot Nord-Vietnam i 1963. Etersom lederne i Nord-Vietnam, med Ho Chi Minh i spissen, tok avgjørelsen om å gripe inn med militær assistanse til Viet Cong og assistere dem og deres geriljakrig, kunne ikke USA lenger unngå offensiver og bekjempelsen av fienden - grep måtte tas. Som Summers beskriver var en strategisk offensiv mot Nord-Vietnam i teorien den beste veien å gå for å vinne krigen, men en slik strategi samsvarte ikke med USAs strategiske tilnærming og policyen om containment (Summers, 1981, s. 55).

«While a strategic offensive against North Vietnam may not have been politically feasible, we could have taken the tactical offensive to isolate the battlefield. But instead of orienting on North Vietnam – the source of war – we turned our attention to the symptom – the guerrilla in the south» (Summers, 1981, s. 66).

I tillegg til feil målsetting, ble Viet Cong ansett som et politisk problem – ikke et militært et (Foreign Relations of the United States, 1962, s. 78). Dette er et tydelig tegn på avvik fra god militærstrategi. I tillegg til manglende vilje til en offensiv, som burde funnet sted i Nord-Vietnam da de var kilden til krigen, fortsatte strategien å basere seg på restriktiv krigføring av defensiv art, hvor amerikanerne aldri virkelig taklet hovedproblemet og episenteret for trusselen de sto ovenfor. Resultatet er en krig uten særlig progresjon og svært dårlig ressursorientering, eksempelvis: Måten det politiske problemet skulle håndteres på var ved å kutte forsyningslinjer inn i Sør-Vietnam, slik at de ikke fikk tak i vitalt materiell og sette en stoppe for deres evne til å rekruttere flere soldater. I et land på størrelse med Sør-Vietnam er dette en helt urealistisk målsetting. Videre skulle landsbyer oppnå kontakt med Sør-Vietnamesiske myndigheter for administrering og kontroll, ved bruk av blant annet politiske tjenestemenn og politi. (Foreign Relations of the United States, 1962, s. 78)

Hvis en vurderer arsenalet USA hadde til disposisjon, eksemplifisert med bombetoktene i punkt 3.2, kombinert med deres manglende vilje til en vital offensiv i Nord-Vietnam, virker det derfor naturlig å konkludere med at USA hadde ressurser som med rimelighet kunne oppnå Waltz's tredje punkt om rimelighet, men disponerte ressursene feil og dermed ikke levde opp til kriteriet.

4. Mission creep

Mission creep er definert som tendensen en oppgave, spesielt i militære operasjoner, har til utilsiktet å utvide seg til noe av større omfang (Mission creep, 2020). En god analogi for mission

creep er å se for seg et tre, hvor røtter etterhvert vokser ut av roten, i.e. stier som leder vekk fra fundamentet.

Grunnen til at dette er et svært viktig begrep er at Vietnamkrigen kanskje er det beste eksemplet i amerikansk historie på manglende fokus og målretting. I motsetning til Nord-Vietnam og deres evne til å rette alt fokus på erobringen av Sør-Vietnam, intervenerte USA i Vietnam uten noen tydelige politiske mål. Målene manglet tydelighet gjennom hele krigens varighet (Summers, 1981, s. 62). Der Nord-Vietnam hadde et overordnet mål, fant University of Nebraska professoren Hugh M. Arnold 20 offisielle rettferdiggjøringer for krigen fra amerikansk side. Disse rettferdiggjøringene var delt inn i tre større kategorier; motstå kommunistisk aggresjon fra 1949 til 1962, så fokusere på opprørsbekjempelse til 1968, deretter opprettholdelsen av amerikansk integritet. Det er derimot ikke slik at politiske mål ikke kan endres under krigføring, og som Clausewitz beskriver kan de endre seg helt (Summers, 1981, s. 65). Problemet med Vietnam var at slike justeringer aldri ble gjort og fokuset endte aldri opp på fienden, men på politiske ambisjoner: « ... we took the political task (nation building/counterinsurgency) as our primary mission and relegated the military task (defeating external aggression) to a secondary consideration» (Summers, 1981, s. 65). (Punktet om nasjonsbygging plukkes opp igjen senere under punkt 5. og 6.)

Som argumentert for i denne oppgaven, er og bør hensikten med militære involveringer være svært enkel – det er et voldsmiddel som tas i bruk for å bekjempe/sette en stopper for motstanderen. Krig, komplekst som det er, er avhengig av tydelige fokus og god retningsorientering – derav uttrykket komplekse problemer trenger enkle løsninger. Dette skal ikke misforstås med omfanget og de utallige utfordringene en står ovenfor i krigføring, det er på ingen måte sort-hvitt, men et overordnet mål, som Nord-Vietnam hadde, er essensielt for å ikke gå seg vill underveis. « ... means can never be considered in isolation from their purpose» understreker Clausewitz (Summers, 1981, s. 60). Hvis USA ikke selv vet hva det overordnede målet deres er, hvordan skal de da oppnå målet?

5. Nasjonsbygging

Denne delen av oppgaven tar for seg en analyse av det amerikanske forsøket på nasjonsbygging under Vietnamkrigen ved bruk av realisme. Grunnen til at et realismebasert teorigrunnlag blir brukt, er at teorien belyser problematikken som oppstår ved inkludering av moralske og ideologiske ambisjoner i utenrikspolitikk under krigføring.

Nasjonsbygging, synonymt med statsbygging, forstås som dannelsen av politiske institusjoner som legger til rette for en velordnet demokratisk styremåte, sett fra et amerikansk perspektiv. Videre legger det til rette for et harmonisk sivilsamfunn hvor frihet blomstrer. Til tross for en mer passiv tilnærming, kan amerikansk støtte for frihet og selvstyre dateres tilbake til et sitat fra 1821 av statssekretær John Quincy Adams: «*Where the standard for freedom and independence has been unfurled, there will her heart, her benedictions and her prayers be*» (Hook, 2017, s. 426). Gode eksempler på suksessrik nasjonsbygging er de som fant sted etter andre verdenskrig i Vest-Tyskland og Japan. Ved å nedfelle nye grunnlover og implementering av ytringsfrihet og andre liberale verdier, endte nasjonene opp med å bli økonomiske stormakter i moderne tid. Grunnen til at dette var effektivt, og som skiller suksessen i disse eksemplene med fiaskoen i Vietnam, var det faktum at nasjonsbyggingen ble prioritert først etter at nazistene i Tyskland og imperialistene i Japan var beseiret: «The success of the German and Japanese occupations had much to do with the fact that both countries had been devastatingly defeated, both governments had surrendered» (Dobbins, Poole, Long, Runkle, 2008, s. 35).

6. Realismeteorologi

For Hans J. Morgenthau er en av de store feilene moderne politikere begår, deres manglende evne til å se forbi ideologiske holdninger som gir dem moralsk rettferdiggjøring. Dette kan skygge over politiske mål og effektiviteten av gjennomføringen (Molloy, 2009, s. 95). De ideologiske holdningene er basert på interesser, materielle og idealistiske, og dominerer menneskers handlinger. I tillegg spiller den kulturelle og politiske konteksten en stor rolle ift. ulike politiske handlinger og hvordan de formuleres (Morgenthau, 1948, s. 12). Måten en realistisk tilnærming til politikk sørger for at dette ikke skjer, er ved å definere interesse i form av makt. Faktaforståelse og rasjonalitet sikrer et tydelig skille mellom den autonome sfæren av handlinger som politikk er, og andre sfærer som økonomi, religion og viktigst av alt; etikk (Morgenthau, 1948, s. 5).

6.1 Etikk i realisme

«Political realism refuses to identify the moral aspirations of a particular nation with the moral laws that govern the universe [...] All nations are tempted – and few have been able to resist the temptation for long- to clothe their own particular aspirations and actions in the moral purposes of the universe». (Morgenthau, 1948, s. 14)

Realisme finner ikke rettferdiggjørelse i sammenstilling med universelle lover. Dette fordi realismen definerer interesser som makt og skiller det fra andre sfærer, som tidligere nevnt. Det betyr imidlertid ikke at noen moralske prinsipper er bedre enn andre – i dette tilfellet liberal

baserte, i motsetning til kommunistiske. Til tross for dette har derimot staten ingen rett til å basere politikken sin på moralske prinsipper, dersom det ender opp med å minske suksessraten for politiske handlinger – da målestokken for utenrikspolitikk er politisk suksess ifølge Morgenthau (Morgenthau, 1948, s. 6). Sett i lys av nasjonsbygging under Vietnamkrigen, en krig som hovedsakelig burde vært fokusert på bekjempelsen av kommunisme som tidligere diskutert, er nasjonsbygging i denne sammenheng en bremsende faktor for en suksessfull krig. Laurence Whitehead argumenterer i boken sin «Democratization: Theory and Experience» for at begrepet best forstås som en langsiktig, dynamisk og åpen prosess som krever flere generasjoner (Whitehead, 2002). Ved å kombinere argumentasjonen til Whitehead med det faktum at Vietnam var et land som ikke hadde hatt kjennskap til selvstyre eller demokrati på flere århundrer (Kissinger, 2015, s. 298), burde forsiktighet forsikret mot slike feiltrinn: «There can be no political morality without prudence; that is, without consideration of the political consequences of seemingly moral action». Det er ikke noe tvil om at tanken om å innføre demokrati i et land som er på randen av å falle under kommunistisk kontroll er velvillig ment gitt alternativet, men viktigheten av å kunne moderere seg og ta i bruk forsiktighet i utenrikspolitisk sammenheng er vitalt for suksess. Denne forsiktigheten er i enda større grad vital for å skille politikk fra andre sfærer som etikk. Dersom man ikke gjør dette vil moralske forutsetninger diktere policyer, i motsetning til at policyer dikterer hva som er moralsk basert på nasjonal interesse. Dette kan vi se nærmere på.

6.2 Prudence, lesser evil og national interest

I tråd med argumentasjonen oppgaven har tatt i bruk, kan Morgenthaus prinsipp om forsiktighet (prudence) eksemplifiseres med intervensjonen i Vietnam og nasjonsbygging. Prudence, enkelt oversatt til forsiktighet, forklarer hvordan moralske aspirasjoner blir filtrert gjennom bestemte omstendigheter i det politiske domenet (Molloy, 2009, s. 103). Hovedgrunnlaget for en intervensjon i Vietnam burde ha vært enkelt, basert på dominoteorien og USAs interesse av overlevelse i det internasjonale samfunn hvor kommunismen ble oppfattet som en sterk trussel. For Morgenthau er denne nasjonale egeninteressen, altså overlevelse, i seg selv en positiv verdi fordi politikere har en plikt i å opprettholde sikkerheten til folket de representerer, som i gjengjeld gjør den moralsk (Molloy, 2009, s. 102). Det en nasjon derimot ikke kan gjøre, er å ofre nasjonens sikkerhet basert på et idealistisk prinsipp, ettersom rettferdighet kan anses som en relativ dyd. Morgenthau eksemplifiserer dette med frihet; en universell moralsk verdi som individer kan ofre seg for, men ikke en stat som må ta hensyn til overlevelse (Molloy, 2009, s. 10). Til tross for frihetens appell, og at ønsket om å spre en slik verdi er av høy nasjonal

interesse, trumfer det ikke nasjonens førsteprioritering; overlevelse. Sett i lys av *prudence* fremstår målhierarkiet svært tydelig og som en buffer mot målsettinger som muligens ikke kan rettferdiggjøres moralsk, i tillegg til å minske politisk suksess.

Nasjonal interesse danner grunnlag for moralsk rettferdiggjørelse. Moralitet finner sitt fotfeste i politikk som prinsipper **adskilt** fra politisk realitet, samt moralske prinsipper **hentet** fra politisk realitet (Molloy, 2009, s. 104) - i motsetning til å sammenstille moralske prinsipper med policyer. I den sammenheng er det derfor feil å basere internasjonal politikk på ideologiske ambisjoner, da en spesifikk idealisme kun anser seg selv som moralsk valid – og derigjennom stigmatiserer utøvelsen av maktpolitikk, en praksis adskilt fra andre sfærer som religion, økonomi og etikk. I USAs tilfelle var det i deres egen interesse å stoppe kommunismen, og beskyttelse av den nasjonale interessen er i seg selv ikke idealistisk - noe nasjonsbygging er. Nasjonsbygging i Vietnam kan derfor anses som utenrikspolitikk som ikke evnet å skille mellom disse sfærene, da responsen mot en truende ideologi var å prøve å innføre en ny.

«We cannot conclude from the good intentions of a statesman that his foreign policies will be either morally praiseworthy or politically successful». (Morgenthau, 1948, s. 6).

En kan stille seg spørsmålet om det er i en nasjons interesse å promotere liberale verdier og ende opp med å svare ja. En kan også konstruere argumenter med grunnlag i etikk og moral om at et liberalt styre er bedre enn et kommunistisk. Realisme, selv om det fremstår pragmatisk, gir imidlertid mulighet til å ta valg basert på nødvendigheter kontra hva som virker bra, noe som igjen danner etikk basert på nødvendigheter. I Vietnam var ikke nasjonsbygging nødvendig (basert på argumentasjonen om god militærstrategi) **under** krigføringen. Det som derimot var nødvendig, var å stoppe kommunismen ved bruk av vold. Nødvendigheten av vold i denne sammenheng kan forklares på følgende måte:

«the ubiquity of evil (i.e., the necessity of evil) does not necessitate the abandonment of ethics, but that it produces the conditions for a universal ethic of its own, the ethics of the lesser evil» (Molloy, 2009, s. 100).

Grunnen til at dette er et svært viktig poeng er at det belyser det faktum at ondskap er nødvendig ettersom «political ethics is the «ethics of doing evil» (Molloy, 2009, s. 101), men mengden og måten ondskapen blir brukt på fordrer moralsk forståelse fra politikere. Det å kunne velge mellom flere politiske handlinger og kun ta i bruk de som er nødvendige, viser i seg selv moralsk dømmekraft. I sum, hvis nasjonsbygging ikke er en nødvendighet, kan det ikke rettferdiggjøres og derfor ikke anses som moralsk. Det beste hadde naturligvis vært suksess

både på slagmarken og en politisk konstruksjon, men realismen forfekter ikke oppnåelse av det perfekte, men at de midler som er nødvendig for tid og sted tas i bruk - noe som igjen danner grunnlag for moralsk rettferdiggjøring: «The demands for political practice determine what is ethical» (Molloy, 2009, s. 102). Det å kunne ta politiske avgjørelser som speiler en forståelse av at ingen med sikkerhet kan vite hva som er godt eller ondt i relasjoner mellom stater, fører til en verden hvor politikere i større grad er fokusert på oppnåelsen av «the lesser evil» i motsetning til det absolutt gode (Rafshoon, 2002, s. 56-57). Idealisme har en tendens til å fiendliggjøre det gode stilt ovenfor det perfekte, fordi idealismebasert etikk bygger på abstrakte idealer og prinsipper som søker oppnåelse, i motsetning til tilnærmingen Morgenthau og Aristoteles har, som tar høyde for intellekt i analysen av “that which may be otherwise” (Molloy, 2009, s. 107). Med andre ord har realismen et fokus på å gjøre ting bedre - ikke å gjøre ting best mulig.

7. Oppsummering: Hva burde USA ha lært etter Vietnamkrigen?

USA burde i kjølvannet av Vietnamkrigen, ved hjelp av retrospekt og en ærlig analyse, skjønt at implementering av militære midler tilsier et overordnet mål og at andre ambisjoner ikke må komme i veien for fullførelsen av dette målet. Militæret kan brukes som tilrettelegger for politiske ambisjoner, og målhierarkiet under krigføring er svært enkelt, men vitalt – og politiske ambisjoner skal derfor ikke diktere selve krigføringen. USA hadde midlene tilgjengelig, men deployerte en strategi som ledet dem på stier av mission creep og gjentakelser av dårlig dømmekraft. Gjennom en realistisk tilnærming til utenrikspolitikk kan man forsikre seg om at idealistiske ambisjoner og moralske rettferdiggjøringer basert på idealisme ikke påvirker hensikten med militær maktbruk.

Afghanistan (2001)

Ettersom denne teksten tar i bruk metodikken *applied history*, vil neste del av oppgaven fokusere på om USA hadde en tilnærming i Afghanistan som lente seg på lærdommene etter Vietnamkrigen. I forlengelsen av dette er det derfor en metodikk som ikke bare ser på forskjeller, men også ser etter ulikheter, da de teller minst like mye: «History is not, of course, a cookbook offering pretested recipies.» (Allison, 2017, s. 218). De samme teoriene som ble presentert i delen om Vietnam vil derfor tas i bruk, men ikke bli redegjort for – med andre ord er denne delen hovedsakelig empirisk, og empirien skal finne støtte i tidligere argumentasjon.

8. Waltz om intervensjon

I likhet med Vietnamkrigen var trusselen under krigen i Afghanistan, og som fortsetter å være en trussel i dag, rotfestet i ideologi. Islam som ideologi, også kalt islamisme, søker å transformere islamsk universalisme til politisk internasjonalisme, med den hensikt å erstatte den eksisterende sekulære verdensordenen med en islamistisk. Dette ligner til forveksling den kommunistiske doktrinen. Der det marxistiske proletariatet søker revolusjon, søker islamistisk internasjonalisme en politisk bevegelse som søker ileggelsen av streng sharialov (Tibi, 2012, s. 31-32). Islamisme og bekjempelsen av terror ble derimot ikke initiert før etter 11. september 2001 da trusselen ble en «virkelighet». Responsen startet invasjonen av Afghanistan og **vitale interesser var truet**, i likhet med den ideologiske trusselen USA sto ovenfor under den kalde krigen.

Politiske virkemidler ble brukt før invasjonen. Både president George W. Bush og statsminister Tony Blair ga et ultimatum til Taliban om å overlevere al-Qaida styrkene de lot oppholde seg i landet, dersom de ville unngå konsekvenser (The Associated Press, 2001). Kravene fra USA til afghanske myndigheter om å overgi al-Qaida-organisasjonene og ødelegge terroristcampene ble ikke møtt, noe som resulterte i nødvendigheten av militærmakt da **ikke-militære midler ikke kunne beskytte interessene**.

Planleggingen og utførelsen av de militære operasjonene i Afghanistan var svært sentrert rundt unngåelsen av å drepe sivile og annen utilsiktet skade. Grunnen til dette var selvfølgelig det faktum at det strider imot amerikansk moral, men også det strategiske faktum at man ville unngå å forsterke anti-amerikanske tendenser i den islamske verden. I motsetning til antall tonn med bomber og artilleri som ble sluppet under Vietnamkrigen (som resulterte i mye utilsiktet skade), hadde amerikanerne på 2000-tallet tilgang til presisjonsmissiler. Kombinasjonen av slik luftstyrke, spesialstyrker og koalisjoner med den nordlige alliansen i Afghanistan formet **en**

plan som med rimelighet kunne oppfylle målene – og som innledningsvis også gjorde det i Operation Enduring Freedom (Lambeth, 2005, s. 56-57).

9. Klarte USA å unngå de samme feilene i Afghanistan som i Vietnam?

Hook & Spanier skriver at det amerikanske motangrepet i Afghanistan etter 11. september var delt inn i to faser. Den første fasen skulle hjelpe afghanske militser å styrte Taliban og fange/eliminere al-Qaida terrorister ansvarlige for 11. september. Det amerikanske forsvaret skulle ta i bruk nok makt til å overvinne Taliban, ved hjelp av spesialstyrker som bl.a. skulle identifisere mål for luftangrep. Bruken av disse midlene skulle resultere i at fienden skulle flykte mot Pakistan, hvor de senere skulle bli fanget og levert til USA. (Hook & Spanier, 2019, s. 278). «By every measure that matters, the first phase of Operation Enduring Freedom from October 7, 2001, through March 2002 was a resounding success» (Lambeth, 2005, s. 293). I motsetning til tendensen i Vietnam, hvor dårlige valg ble gjentatt underveis i krigen og symptomer lå i fokus (eksemplifisert med dårlig ressursbruk, mission creep og propspektteori tidligere), klarte ikke bare USA å improvisere på slagmarken, men å forbedre nødvendige områder som ble identifisert under krigføringen; kommunikasjon, organisering og måter å utøve styrke på (Lambeth, 2005, s. 339). En stor kontrast til Vietnam.

Rasjonalet for å invadere Afghanistan om å ødelegge al-Qaida, velte Taliban og sørge for at nye angrep på amerikansk jord ikke ville finne sted, var oppnådd i svært stor grad i løpet av seks måneder - hvor ledere for al-Qaida og Taliban var døde, fanget eller på flukt (Whitlock, 2019) (Lambeth, 2005, s. 53) – et resultat kreditert til litt mer enn 300 specialsoldater som kunne utnytte luftstyrke og presisjonsmissiler til sitt fulle potensial (Lambeth, 2005, s. 340). Summen er effektiv krigføring, god ressursorientering og evnen til å unngå mission creep og gjentakende feil – denne effektive krigføringen er i tråd med Clausewitz: «Strategy is the employment of the battle to gain the end of the War» (Clausewitz, 2006, OF STRATEGY IN GENERAL, kap. 1, avsn. 2)

Til tross for historisk redegjørelse som såvidt tar for seg toppen av isfjellet, er dette et svært viktig poeng: slaget var mer eller mindre vunnet. En kan argumentere for at dette ikke var tilfellet dersom man velger å følge Clausewitz's argumentasjon om militærstrategi; sørge for ødeleggelsen av fienden og deres kilde til makt, da eksempelvis Osama Bin Laden hadde klart å flykte til Pakistan (Hook & Spanier, 2019, s. 279). I forlengelsen kan man også si at ved å ikke gjøre dette blir ikke militæret brukt i tilretteleggelsen av politiske ambisjoner. Der teorien

til Clausewitz imidlertid kommer til kort er følgende: I Afghanistan burde ikke målet vært tilretteleggelsen av politiske ambisjoner, ambisjonene burde vært, i all hovedsak, å bekjempe fienden. Krig var i Afghanistan i seg selv strategi, mål og middel. Alt som kommer i tillegg danner grunnlag for mission creep og gjentakende feil: «We have to say good enough is good enough. That is why we are there 15 years later. We are trying to achieve the unachievable instead of achieving the achievable» (Whitlock, 2019). Hva er grunnen til dette?

9.1 Var det USAs ansvar å bygge opp Afghanistan?

Den andre fasen av USAs overordnede plan i Afghanistan så for seg en koalisjon mellom USA og FN, hvor målet var å bygge et demokratisk regime (Hook & Spanier, 2019, s. 278). Denne fasen burde absolutt ikke eksistert. Hook & Spanier skriver i sin bok «American Foreign Policy Since World War II» at USA måtte fikse Afghanistan og refererer til utenriksminister Colin Powell og hans bruk av uttrykket «you break it, you own it». Denne tankegangen kan enkelt utfordres. For det første har al-Qaida vært en trussel lenge før terroraksjonen 11. september 2001. Siden 1994 - etter at Osama Bin Laden flyktet til Sudan, et resultat av den Sovjet-Afghanske krigen på 70- og 80- tallet - har Bin Laden vært fiende nr. 1 for USA. Grunnene til dette inkluderer bombingene av World Trade Center i 1993, bombingene av U.S.S Cole i 2000 og angrepet på to amerikanske helikoptre i slaget om Mogadishu for å nevne noen (History, 2018). Bin Ladens synspunkter på bl.a. vestlige korstog i Palestina og vestlig hjelp i Øst-Timor under okkupasjonen av Indonesia er andre indikasjoner på trusselen USA sto overfor (The Guardian, 2002) (BBC, 2002). Fra et amerikansk perspektiv, spesielt etter det største angrepet på amerikansk jord siden Pearl Harbor, var trusselen både reell og forsvarlig å innta et standpunkt mot. Realisme definerer på sitt mest fundamentale nivå at nasjonal interesse er generisk og enkel å forstå: alle stater søker å opprettholde territoriell integritet (Meagher, 2017, s. 106).

Med hensyn til Taliban og deres beskyttelse av Bin Laden og al-Qaida, er deres involvering selvforskyldt. Til tross for at de konspirerte med fienden fikk Taliban tilbud om å overlevere al-Qaida som tidligere referert. Tilbudet ble avslått, og USAs respons var i tråd med George W. Bush's utsagn: «you're either with us, or against us» (BBC, 2001). En mildere analogi for dette vil være en mordsak hvor du har medskyldige. Et rettssystem vil forfølge de medskyldige i tillegg til morderen. Hvorfor skal dette ikke gjelde i internasjonal sammenheng? Kombiner dette med det faktum at Taliban har stått for misbruk av menneskerettigheter i flere tiår i Afghanistan og at USA var villige til å overse dette dersom de valgte å utlevere al-Qaida og Osama Bin Laden, så er det vanskelig å se noen grunner til at de ikke skulle anses som

medskyldige: «The source of every crime is some defect of the understanding or some error in reasoning or some sudden force of the passions. Defect in the understanding is ignorance; in reasoning, erroneous opinion» (Hobbes, 2011, s. 254) Rasjonelt sett er derfor de som utøver kriminaliteten og terroren ansvarlige for konsekvensene som følger deres handlinger – ikke USA.

10. Realisme

USA valgte derimot å følge en falsk forståelse av ansvar og forsøkte å bygge opp Afghanistan. Eksempelvis har man «The Bonn Agreement» sponset av FN i 2001 som søkte et kjønnsnøytralt, multietnisk og representativt afghansk styre som skulle hjelpe det internasjonale samfunnet i kampen mot terror, narkotika og organisert kriminalitet (Hook & Spanier 280). I tråd med Morgenthau realisme kan slike tiltak argumenteres mot.

Som diskutert tidligere skiller realisme seg fra andre sfærer som religion, økonomi, etikk etc., det betyr derimot ikke at realisme tar høyde for en forståelse av alle disse sfærene. Måten realisme forstår disse sfærene på, og som Morgenthau eksemplifiserer med religion, er ved å kunne sette seg selv i skoene til en religiøs person (Morgenthau, 1948, s. 15). Ved å gjøre dette kan en identifisere hvorfor ønsker om et kjønnsnøytralt, multietnisk og representativt afghansk styre er nærmest uoppnåelig. Pew Research Center har funnet at 99% av den afghanske befolkningen ønsker sharia som den offisielle loven i landet (Pew Research Center, 2013, s.9). Sammenstill dataen med ønsket om nasjonsbygging i Afghanistan og du har et tilfelle av kognitiv dissonans. Videre ender du opp i et hav av mission creep, hvor det som hovedsakelig skulle ha vært en militær aksjon basert på gjengjeldelse, ender opp i en krig om ideer, religion og ideologi. Siden 2001 har Washington brukt mer på nasjonsbygging i Afghanistan enn i noe annet land. Summen allokert til Afghanistan er på 133 milliarder dollar, penger som har blitt brukt på rekonstruksjon, bistandsprogram og afghanske sikkerhetsstyrker (Whitlock, 2019). Som Hook & Spanier påpeker; en regjering har vanskeligheter med å overleve i et politisk klima hvor Taliban gjemmer seg i afghanske fjell og daler for å kunne samle styrke til neste statskupp (Hook & Spanier, 2019, s. 281)- og hvor muligens en minoritet av befolkningen faktisk støtter det politiske og samfunnsmessige prosjektet man forsøker å gjennomføre.

Det er igjen verdt å trekke inn at realisme ikke sammenstiller en nasjons moralske aspirasjoner med universelle aspirasjoner. Som Morgenthau skriver ønsker nasjoner å følge sine respektive interesser. I USAs tilfelle var Afghanistan et spørsmål om sikkerhet som ene og alene kunne håndteres, og som innledningsvis ble håndtert, med effektiv militærbruk. Det USA ikke hadde

lært etter Vietnam, er at så fort sikkerhet er oppnådd, er det en nasjons eget ansvar å velge hvilke interesser man skal følge – spesielt de som baserer seg på moral og verdisystem – uansett hvor uenig man er med verdisystemet nasjonen velger å implementere. Moderasjoner i policyer reflekterer moralsk dømmekraft (Morgenthau, 1948, s. 15). En kan selvfølgelig argumentere for at fra et vestlig perspektiv så vil implementeringen av liberale verdier i Afghanistan være bedre enn implementeringen av sharia, problemet ligger derimot i at et liberalt system ikke har drivkreftene, motivasjonen eller et universelt ønske om å gjøre dette da det vil tilsi absolutt maktbruk, nærmest okkuperende og imperialistisk, som vil bli møtt av stor motstand i det internasjonale systemet. « ... trying to reform other societies by force is too costly, the United States must fight terrorism with carefully applied force, rather than through wholesale nation-building efforts such as that in Afghanistan» (Posen, 2013, s. 124). Denne interne interessekonflikten burde en realistisk tilnærming til utenrikspolitikk sørge for å unngå, hvis ikke ender man opp med den type moralske rettferdiggjøring som formet den amerikanske administrasjonens sikkerhetsstrategi i 2006: «The United States must defend liberty and justice because these principles are right and true for all people everywhere» (Hook & Spanier, 2019 s. 302).

11. Avslutning

Denne oppgaven har hatt til hensikt å avdekke hva **god militærstrategi er og hvordan politiske ambisjoner, som nasjonsbygging, kan minske effektiviteten av militær maktbruk**. Når det gjelder god militærstrategi fremstod det som om amerikanerne hadde lært av sine feil i Vietnam før intervensjonen i Afghanistan. Argumentasjonen som tydeliggjør dette lener seg på Waltz og Clausewitz og er basert på USAs evne til å ta i bruk rimelig maktbruk for å oppnå et tydelig definert mål, som fortløpende resultere i det en *kan* forstå som slutten på krigen. Der USA trakk feil, dog i en annen rekkefølge enn i Vietnam - hvor det var åpenbare politiske restriksjoner som dikterte krigen, var i sitt forsøk på implementering av demokrati og gjennom sine politiske ambisjoner etter den militære suksessen. I den forstand kan en anta at USA klarte å definere sin strategi og orientere seg bedre i spillerommet innledningsvis, men ble et offer for ideologiske ambisjoner og politiske ønsker, som resulterte i en like vidstrakt kampanje som den i Vietnam.

I sum av avsnittet over konkluderes det derfor også med at politiske ambisjoner, som nasjonsbygging, minsker effektiviteten av militær maktbruk. Basert på Morgenthaus realistiske innfallsvinkel, har oppgaven forsøkt å avdekke hvorfor ideologiske ambisjoner sjeldent har suksess i utenrikspolitikk - spesielt hvor krig er en del av bildet. En tydelig distinksjon mellom

nødvendigheter og ambisjoner er svært viktig for å kunne forutsi hvorvidt militære kampanjer kommer til å være effektive og suksessfulle. Til tross for at militæret er et verktøy som kan tilrettelegge for politiske ambisjoner, tilsier ikke det at man må forfølge disse. Nasjonsbygging har ikke de politiske drivkreftene i et vestlig liberalt styre og er heller ikke essensielt for en nasjons overlevelse. Slike ambisjoner burde derfor styres unna i fremtiden.

Oppgaven har sine mangler. Det tydeligste er muligens omfanget av temaet som diskuteres og det er utallige måter å analysere krigene på. Basert på den erkjennelsen har derfor forsøket i denne oppgaven vært å definere svært essensielle deler av konfliktene: hva militæret og militærstrategi er og en realistisk forståelse av nasjonsbygging. Metodikken som er benyttet, lener seg også i stor grad på retrospekt og etterpåkløkskap, noe som kan anses som mangelfullt, men også lærerikt - da erfaring er grunnlaget for lærdom. Ønsket er derfor at oppgaven kan anses som en liten murstein i grunnmuren når det kommer til forståelsen av å effektivisere krigføring – en effektivisering som tilrettelegger for at man unngår bortkastede ressurser, tid og ikke minst; tap av liv.

13. Litteraturliste

- Allison, G. (2017). *Destined for war: Can America and China escape Thucydide's trap?* London: Scribe.
- BBC. (2002, 12. november). Full text: «Bin Laden's message». *BBC News*. Hentet fra http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/2455845.stm
- BBC. (2001, 6. november). Bush urges anti-terror allies to act. *BBC News*. Hentet fra <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/1642130.stm>
- Clausewitz, C. (2006) *On War by General Carl von Clausewitz*.
<https://www.gutenberg.org/files/1946/1946-h/1946-h.htm#chap15>
- Clausewitz, C. (1942). *PRINCIPLES OF WAR by Carl Von Clausewitz*.
<https://www.clausewitz.com/mobile/principlesofwar.htm#IIIa>
- Dobbins, J., Poole, M., Long, A., & Runkle, B. (2008). Post–World War II Nation-Building: Germany and Japan. In *After the War: Nation-Building from FDR to George W. Bush* (s. 11-36). Santa Monica, CA; Arlington, VA; Pittsburgh, PA: RAND Corporation. Hentet fra www.jstor.org/stable/10.7249/mg716cc.10
- Foreign Relations of the United States. (1962). *A STRATEGIC CONCEPT FOR SOUTH VIETNAM*. 1961–1963, VOLUME II, VIETNAM, 1962. Hentet fra https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1961-63v02/pg_82
- Gholz, E., Daryl G. Press, & Sapolsky, H. (1997). Come Home, America: The Strategy of Restraint in the Face of Temptation. *International Security*, 21(4), 5-48. doi:10.2307/2539282
- History. (2018, 4. desember). Al Qaeda. Hentet fra <https://www.history.com/topics/21st-century/al-qaeda>
- History. (2009, 29. oktober). Vietnam War. Hentet fra <https://www.history.com/topics/vietnam-war/vietnam-war-history>
- Hobbes, T. (2011). *Leviathan*. Ontario, Canada: Broadview Press. Hentet fra books.google.no
- Hook, S. (2017). *U.S. foreign policy: The paradox of world power* (Fifth ed.). Los Angeles: SAGE/CQ Press.
- Hook, S. W., & Spanier, J. W. (2019). *American foreign policy since World War II*. (21. utg.) Los Angeles: CQ Press

- Kennan, G. (1946). *George Kennan's 'Long Telegram'*.
<http://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/116178>
- Kissinger, H. (2015). *World order: Reflections on the character of nations and the course of history*. London: Penguin Books.
- Lambeth, B. (2005). A Nation Girds for War. In *Air Power Against Terror: America's Conduct of Operation Enduring Freedom* (s. 13-72). RAND Corporation. Hentet fra www.jstor.org/stable/10.7249/mg166centaf.10
- Meagher, M. T. (2017). *Financing Armed Conflict. Resourcing US Military Interventions from the Revolution to the Civil War* (Vol. 1). DOI 10.1057/978-1-137-37742-5
- Mercer, J. (2005). PROSPECT THEORY AND POLITICAL SCIENCE. *Department of Political Science, University of Washington, Seattle, Washington*. Vol. 8:1-21. Hentet fra <https://doi.org/10.1146/annurev.polisci.8.082103.104911>
- Miguel, E. & Roland, G. (2005). The Long Run Impact of Bombing Vietnam. Hentet fra https://eml.berkeley.edu/~groland/pubs/vietnam-bombs_19oct05.pdf
- Mission Creep. (u.å.) I *Cambridge Dictionary*. Hentet 21. mai 2020 fra <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/mission-creep>
- Molloy, S. (2009). Aristotle, Epicurus, Morgenthau and The Political Ethics of the Lesser Evil. *Journal of International Political Theory*, 5(1) 2009, 94–112 DOI: 10.3366/E1755088209000342
- Morgenthau, H. J. (1948). *Politics among nations: The struggle for power and peace*. New York: A.A. Knopf.
- Pew Research Center. (2013). The World's Muslims: Religion, Politics and Society. *Pew Research Center*. <https://www.pewforum.org/wp-content/uploads/sites/7/2013/04/worlds-muslims-religion-politics-society-full-report.pdf>
- Posen, B. (2013). Pull Back: The Case for a Less Activist Foreign Policy. *Foreign Affairs*, 92(1), s. 116-128. Hentet fra www.jstor.org/stable/41721009
- Rafshoon, E.G. (2001), A Realist's Moral Opposition to War: Han J. Morgenthau and Vietnam. *Peace & Change*, 26: 55-77. doi:[10.1111/0149-0508.00178](https://doi.org/10.1111/0149-0508.00178)

Summers, H. (1981) *ON STRATEGY: THE VIETNAM WAR IN CONTEXT*

https://books.google.no/books?hl=no&lr=&id=prwXJBTTchMC&oi=fnd&pg=PR7&dq=us+strategy+vietnam&ots=CaD_Dq--Hc&sig=0jC-HpAbgdW_cSjOuNX18aSeWh8&redir_esc=y#v=onepage&q=process%20of%20politics&f=false

Taliaferro, J. (2004). Power Politics and the Balance of Risk: Hypotheses on Great Power Intervention in the Periphery. *Political Psychology*, Vol. 25, No. 2.

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1467-9221.2004.00368.x>

The Associated Press. (2001, 2. oktober). Taliban Again Refuses to Turn Over bin Laden. *The New York Times*. Hentet fra <https://www.nytimes.com/2001/10/02/international/taliban-again-refuses-to-turn-over-bin-laden.html>

The Guardian. (2002, 24. november). Full text: bin Ladens «letter to America». *The Guardian*. Hentet fra <https://www.theguardian.com/world/2002/nov/24/theobserver>

Tibi, B. (2012). Islamism and the Political Order. In *Islamism and Islam* (s. 31-53). New Haven; London: Yale University Press. Hentet fra www.jstor.org/stable/j.ctt1npxq0.6

U.S Government. (1945). *THE UNITED STATES STRATEGIC BOMBING SURVEY: Summary Report*. Hentet fra <https://www.anesi.com/ussbs02.htm#pageii>

Waltz, K. (1981). A Strategy for the Rapid Deployment Force. *International Security*, 5(4), 49-73. doi:10.2307/2538713

Whitehead, L. (2003, November). Democratization: Theory and Experience. Hentet fra <https://www.oxfordscholarship.com/view/10.1093/0199253285.001.0001/acprof-9780199253289>

